

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

” Ilman apua en olisi nyt tässä”

Nuorisokotiin joutumisen syyt nuorten ja omien kokemusten perusteella

Jessika Antti

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jessika Antti	Sivumäärä 45 ja 1 liitesivua
Työn nimi "Ilman apua en olisi nyt tässä"- Nuorisokotiin joutumisen syyt nuorten, ja omien kokemusten perusteella	
Ohjaava(t) opettaja(t) Regina Pesonen ja Jussi Muittari	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Nuorten hyvinvointi puhuttaa ihmisiä nykypäivänä, ja kamppaillaan vaikeiden asioiden edessä päivästä toiseen. Vanhemmat yrittävät kasvattaa lapsensa mahdollisimman oikeaoppisesti, joskus se voi olla todella hankalaa, ja silloin tarvitaan ulkopuolista apua.</p> <p>Yhä useampi nuori joutuu nuorisokoteihin tai perhekotiin, koska nuoruus tuo mukanaan vaikeita vaiheita, joista osa menee liian hankalaksi eletäväksi. Vanhemmillä on kova vastuu huolehtia siitä, että oma lapsi saa tarvittavan avun ajoissa. Nuorisokoti elämä voi olla nuorilla rankkaa, joten opinnäytetyössäni käsittelen nuorten tuntemuksia ja kokemuksia. Miltä nuorisokotiin muuttaminen tuntui, entä siellä asuminen ja miten nuorilla menee nykypäivänä. Työn pohjana käytän omaa kokemusta nuorisokodissa asumisessa.</p> <p>Tulevaisuuden kannalta ajateltuna on tärkeää, että alan ihmiset kuten yhteisöpedagogit saisivat oikean käsityksen siitä millaisia ajatuksia nuorilla on omasta elämästään, ja siitä millaista on asua laitoksessa. Tähän luetaan myös mukaan viranomaiset, kuten sosiaaliviranomaiset, koska vaikka heille on tuttua tällaisten asioiden käsittely, ei heilläkään välttämättä ole oikeaa kuvaa asioiden kulusta.</p> <p>Työssäni käytän monipuolisesti tutkimusmenetelmiä, koska koin työn sitä vaativan. Opinnäytetyöni kokonaisuudessaan pohjautuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Haastatteluiden pohjalta työni on rakennettu, mutta ne eivät ole ainoa osa. Käytän myös kerronnallista menetelmää kuvaamaan asioita enemmän. Havainnointi menetelmää käytän osittain, sillä se tuo uusia näkökulmia työlleni. Päiväkirja muistiinpanoja käytän osittain työssäni, sillä se tuo henkilökohtaisia näkökulmaa työhön.</p>	
Asiasanat lastensuojelu, nuoret, nuorisokoti, hyvinvointi, avohuollon tukitoimenpiteet,	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Jessika Antti	Number of Pages 45, and 1 attachment page
Title " Without help, I wouldn't be right here " – Causes of being youth home, owns and young's people experiences	
Supervisor(s) Regina Pesonen, Jussi Muittari	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>Young people well- being is a hot topic today, and we struggling with difficult issues a day to the next. Parents try to raise their children the most orthodox manner. Sometimes it can be really difficult, and then we needed outside help.</p> <p>More young people come to youth home and family home because youth brings difficult phases. Some cases goes too difficult to live with. Parents have big responsibility care of that their children get necessary assistance in time. Youth home live can be really hard, especially to young. My thesis process with young people feelings, and experience. What are the feelings when young people move to youth home, and how their goes today. The work base I use my own experience with youth home.</p> <p>Point of the future, it is industry people like community educators get right idea, what kind of thoughts young people are their own life, and what feels their, are when they live in facility. This group includes public authorities, such as social services, even if they are familiar with handling of this kind of issues, they don't have necessarily right picture, of youth houses.</p> <p>In my work I use many- sided methods, because the work require that. The thesis based on the qualitative research. Interviews are based to my work, but they don't are the only part. I also use a narrative method to describe things more. Observation method I used because, that bring new perspectives. The diary notes I used my job, but just part of it, because it brings personal perspective to my work.</p>	
Keywords child welfare, young, youth home, wellness, non-institutional aid measure,	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Oma elämäkerta	6
1.2 Laitoksessa asuminen avuohuollon tukitoimena	9
1.3 Lastensuojelulaitoksen historiaa ja tilastoiden lukemia	12
2 LASTENSUOJELU	13
2.1 Lastensuojelulaki	13
2.2 Lainsäädäntö	14
2.3 Psykkinen hyvinvointi	17
3 MENETELMÄT JA TULOKSET	19
3.1 Tutkimushaastatteluiden luonne ja rakenne	20
3.2 Lähtökohdat ja tarkoitus	22
4 NUORTEN ELÄMÄ ENNEN SIJOITUSTA	24
4.1 Nuorisokodissa asuminen	27
4.2 Kotiin lähteminen	29
4.3 Nuorten tulevaisuus nyky päivänä	31
5 OMA POHDINTA	38
LÄHTEET	42
LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Nykypäivänä mediassa ja maailmalla puhutaan siitä kuinka syrjäytyneitä nuoret ovat ja miten huonosti heillä todellisuudessa menee. Mediassa puhutaan vähän esimerkiksi lastensuojelusta, ja siitä mitä menetelmiä ja keinoja on auttaa nuoria, joita elämä koettelee. Lastenoikeuksien ajaminen on äärettömän tärkeää, mutta onneksi siihen puututaan enemmän, ja asiat otetaan vakavasti eri keinoilla.

Opinnäytteessäni tutkin ja vertailen nuoria jotka omista henkilökohtaisista syistä ovat joutuneet nuorisokotiin tai perhekotiin. Työni pohjana toimii pitkälti oma kokemus laitoksessa asumisessa. Aihe on henkilökohtainen, mutta itselleni voimauttava kokemus, eikä negatiivinen ollenkaan. Tulen kertomaan myös miten nuoret ovat kokeneet laitoksessa asumisen, ja miten kaikki nämä kokemukset vaikuttavat heidän nykyiseen elämään laitoksen ulkopuolella. Idea tällaisen aiheen tekemiseen lähti omista kokemuksistani nuorisokodissa, ja varsinkin siitä miten positiivisena kokemuksena siellä asumisen näin itselleni. Tärkeä syy, miksi tällaisen aiheen valitsin oli se, että halusin selvittää laitokseen joutumisen syyt. Jokainen nuori on yksilö, ja jokaisella on omat syynsä. Tiedän itse mitä se sellainen elämä voi olla, joten halusin tuoda syyt julki yleisesti.

"Katson menneeseen, pitkä on ketju vastoinkäymisten. Katson menneeseen, on mittaamaton määrä tunteiden. Nyt vahvempi oon, tiedän sen sillä pinnalle jäin voimalla kaikkien vaikeuksien" (Pesäpuu Ry 2009, 7)

Lähdin työstämään ideaani sillä, että kartoitin millaisia eri keinoja minulla oli tehdä tällainen opinnäytetyö. Työn kulkua auttoi se, että voin kertoa omista kokemuksista ja käyttää omia mielipiteitä apuna. Ensimmäisenä vaihtoehtona minulla oli tavoittaa nuoret, jotka olisivat asuneet laitoksessa. Helpoin tapa tavoittaa nuoret, oli ottaa yhteyttä niihin jotka olivat olleet minun kanssani laitoksessa yhtä aikaa. Toinen vaihtoehto oli se, että otan yhteyttä nuorisokoteihin tai perhekoteihin, mutta tiedon saatavuuden kannalta se oli huonompi vaihtoehto. Tutkimuskohteekseni valitsin nuoria ympäri Suomea, jotka tunnen ja tiedän osaksi jo heidän taustoistaan. Pidän aiheita todella tärkeänä, sillä kukaan todellisu-

dessa ei voi tietää mitä kodin ulkopuolella asuminen on, ja miten tällainen kokemus vaikuttaa nuoreen. Tällaisesta aiheesta kirjoittaminen vaatii rohkeutta, mutta ennen kaikkea aihe kiinnostaa minua. Erityisesti siksi, että voin vertailla omia kokemuksia ja mielipiteitä muiden nuorten kanssa. Haluan nähdä miten muut ovat asiat kokeneet, ja mitä heille nykyään kuuluu. Tulevien yhteisöpedagogien kannalta aihe on tärkeä, sillä he saavat ehkäisevään nuorisotyöhön lisää keinoja, ja uusia työmuotoja. Lähtökohtaisesti toki oletetaan, että kaikilla on positiivista sanottavaa kokemuksistaan, ja kaikki ovat oppineet jotain virheistään. Haastatteluiden avulla olen kuitenkin ottanut selvää, miten asiat todellisuudessa ovat.

1.1 Oma elämänkerta

Jokaisella nuorella on omat vaikeat aikansa, ja toisilla se vain näkyy selvemmin kuin toisilla. Minun vaikeuteni nuoruus- iässä alkoivat siitä, kun kaverini oli vanhempia kuin itse olin. Kaverini olivat suurimmaksi osaksi 20-vuotiaita, kun itse olin 13-vuotias. Silloin kavereita ei valittu, vaan se oli tietynlainen porukka kenen kanssa vietettiin aikaa. Tietenkin oikeita kavereita oli muutama, mutta nekin olivat harvassa. Osalla kavereistani oli pari rikostakin takana, joten lähtökohtaisesti en ollut hyvässä seurassa. Olen aina ollut omapäinen, ja tehnyt kuin itseä huvittaa, ja se koitui minun kohtalokseni. Ylä- aste iässä käytin viikoittain alkoholia, ja tupakanpolton aloitin jo ala-asteella. Kaikki ystäväni polttivat, joten poltin myös itse. Ylä- asteelle mentyä kaikki vasta alkoi, ja tein mitä itseä huvitti. Muiden mielipiteistä, ja huolista en ottanut opikseni vaan pidin vain hauskaa.

Normaali rutiini minun tottelemattomuudelle oli sitä, että kouluviikon päätyttyä tulin perjantaisin kotiin ja menin suihkuun. Äiti tiesi silloin aina, että taas tyttö on lähdössä reissuun. Yleensä vanhemmilta kysytään lupa, jos haluaa lähteä johonkin. Kyllä kysyinkin useasti, mutta jos myönteistä vastausta ei tullut, niin en minä siitä välittänyt vaan menin. Vaikka vanhempani kielsivät, saatoin vain sanoa:

"Miehän menen jos mie haluan, ja tulen sitte joskus takasin, heippa. "

Tämän lauseen vanhempani ovat kuulleet monta kertaa, en uskalla edes ajatella kuinka monia kertoja. Lähinnä kuitenkin äitini, koska isällä oli tapana luvata minut, jos lupasin tulla kotiin. En kuitenkaan koskaan tullut ajallaan, vaikka lupasin. Luultavasti isä halusi luottaa minuun, mutta todellisuudessa hän tiesi, etten tule kotiin kuitenkaan. Pahimmassa tapauksessa saatoin karata yöllä ikkunasta, kun vanhempani ja sisarukseni olivat nukahtaneet. Yöllä vietin rajuja juhlia kaverieni kanssa, ja taas aamulla kun vanhempani yleensä heräsivät tulini kotiin, eivätkä he tieneet että olin ollut juhlimassa. Tätä tapahtui monia kertoja, ja ne olivat kyllä erikoisia reissuja.

Tällaista tottelemattomuutta, kesti noin kaksi vuotta, ennen kuin vanhempani pistivät asialle lopun. Kyllä vanhempani olivat hakeneet apua sosiaaliviranomaisilta aikaisemmin, mutta minäkään en siitä tiennyt ennen kuin varsinaisiin toimenpiteisiin alettiin. Olin käynyt juttelemassa sosiaaliviranomaisille, mutta en ottanut asiaa vakavasti ja minusta se oli pelkkää ajan hukkaa, koska minullahan oli kaikki hyvin. Aina tuli mietittyä, miten paljon sitä kiusasi vanhempia sillä kun ei totellut, ja vietti useita päiviä poissa kotoa vanhempien tietämättä missä olen. Silloin siinä hetkessä en ajatellut tuolta kantilta, vaan halusin pitää hauskaa ja mennä miten itseä huvittaa. En millään ymmärtänyt mitä pahaa siinä on, jos vietän kavereiden kanssa aikaa. Olihan heillä kaikilla oma menneisyytensä, mutta ei minulla ollut muita kavereita kenen kanssa olla. Ne olivat minun parhaita ystäviä.

Useissa erilaisissa nuoria koskevissa tutkimuksissa on havaittu, että nuorten mennessä yläkouluun tapahtuu suuria muutoksia nuoren ja vanhemman välillä. Erityisen suuri muutos oli nuorten halu olla vanhempien seurassaan, sillä he kokivat, että saivat vähemmän lämpimiä ja hyväksyntää kuin nuorempana. Tämä vaihe tapahtui kuitenkin 7- luokalla ollessa, kun taas loppu ylä- aste ajalla vanhempiensuhteiden etäännyminen tasoittui. Yleisintä on, että tytöt ottavat aiemmin etäisyyttä isäänsä kuin pojat. Poikien etäännyminen tapahtui tasaisesti kumpaankin vanhempaan, ja tämä johtuu ihan siitä, että poikien puberteetti ikä alkaa myöhemmin kuin tyttöillä. (Sevo`n & Notko 2008, 48-49.)

Syksyllä 2006 muistan, kun minulla oli paras kaveri kylässä, ja olimme taas suunnitelleet taas seuraavaa päivää, että mitä tekisimme ja minne menisimme. Meillä oli niin sanotusti taas meno päällä. Äiti ja isä olivat äärimmäisen tyyneillä päällä, ja muistaakseni eivät edes puhuneet minulle mitään. En koskaan edes kysellyt miksi he olivat sellaisia, ei minua oikeastaan kiinnostanut kuin omat menoni. Jossain vaiheessa iltaa muistan, kun sosiaaliviranomaiset tulivat meille kotiin juttelemaan minun tilanteestani. Olin kuin heitä ei olisi ollut olemassaakaan, ja vietin aikaa kaverini kanssa omassa huoneessani. En kuunnellut mitä he olohuoneessa puhuivat, sillä ajattelin vain, että taas ne juttelevat vain siitä kuinka huolissaan he ovat minusta jne. Kuitenkin jossain vaiheessa iltaa pihaan tuli paketti auto, jossa oli mies ja nainen. En kysellyt edes ketä he olivat, kun he tulivat sisään. Äiti, isä ja sosiaaliviranomaiset vain sanoivat minulle: "Olemme päättäneet sijoittaa sinut nuorisokotiin avohuollon tukitoimena, ja nyt sinun pitäisi pakata vaatteet ja kaikki tärkeä, muuta tavarat saat myöhemmin"

Muistan, kuinka meillä oli silloin mummokin kylässä, ja kuinka hän itki kun lähdin. En oikein edes tajunnut tilannetta, että nyt minun elämä tulee muuttumaan, ja kaikki pitää jättää taakse. Vastaan et tainnut edes laittaa, en tiedä kyllä miksi. Ehkä olin tiennyt, että tämä aika tulee vielä, ja nyt oli vain mentävä. Kaikista vaikeinta oli oikeastaan hyvästellä paras kaveri, joka seiso minun edessä ja sanoi, että muista soittaa aina kun voit. Olihan se hyvin liikuttava tilanne, ja muistan kuinka piilotin puhelimen ja tupakat sukanvarteen ettei niitä vietäisi minulta pois. En edes muista halasinko vanhempiani, kun lähdin. Voi olla, että olin katkera ja vihainen heille, että en ymmärtänyt miksi he halusivat tehdä omalle lapselleen näin väärin.

Oli talvipäivä, kun lähdin illalla, ja oli vielä minun serkun synttärit. Muistan elävästi miten istuin autossa, kun minua vietiin laitokseen. En puhunut ohjaajille yhtään mitään, vaan itkin ja itkin, koska en voinut ymmärtää miksi juuri minä jouduin pois kotoa, ja olin todella vihainen vanhemmilleni. En ajatellut vanhemmistani mitään positiivista, ja en halunnut kuulla heistä enää ikinä mitään.

1.2 Laitoksessa asuminen avohuollon tukitoimena

Minulla on aina ollut hyvät ja huolehtivat vanhemmat, joten huostaanotolle ei ollut koskaan tarvetta. Minut sijoitettiin avohuollon tukitoimena lastensuojelulaitokseen aluksi vain 2 kk. Laitoshoitoa tarjoavat lastensuojelulaitokset, joita ovat lastenkodit, nuorisokodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat laitokset (LsL 683/1983, 29§).

"Lapsia ei enää nykyaikana sijoiteta lastenkotiin siksi, että vanhemmat ovat kuolleet tai yksinhuoltajaäiti joutuu sairaalaan tai hänellä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia huolehtia lapsesta. Tällaisissa tapauksissa on nykyään yleensä muitakin ratkaisuja. Lapsi sijoitetaan lastenkotiin silloin, kun kotona annettava apu tai avohuollon tuki katsotaan kotilojen puutteellisuuden vuoksi riittämättömäksi " (Andersson 1989, 14.)

Avohuollon tukitoimet 34-37 §

- avohuollon tukitoimien sisältö esimerkinomaisena luettelona
  - avohuollon tukitoimena tapahtuva lapsen sijoitus
  - päätettäessä arvioitava sijoituksen tavoitteet ja sisältö
- (Mahkonen 2008, 37.)

Ajattelin, että pari kuukautta menee tosi nopeasti, ja pääsen jouluksi kotiin. Lopuksi asiat eivät menneetkään niin, ja palaverissa päätettiin että pysyn sijoitettuna vielä kevääseen asti. Se oli aivan kamalaa, ja luulin että minun aiotaan pitää siellä ikuisesti. Olin vieläkin vanhemmilleni todella vihainen. Muistan kuinka yhdessä istuimme pöydän ääressä ja kaikki odottivat että sanon jotain. Minä olin vain hiljaa, koska ei kukaan kuuntelisi kuitenkaan. Minun oli vain nieltävä se totuus, etten pääse kotiin vaikka olin kuinka sitä odottanut pari kuukautta. Minun oli sopeuduttava siihen ajatukseen, että nyt väliaikaisesti tämä on minun kotini ja kaikki nämä nuoret ovat minun perhettäni.

Kaikki nuoret olivat aina tosi mukavia nuorisokodissa, ja vielä nykyäänkin olen yhteydessä heihin. Siellä ollessa välistä tuntui kuin olisi ollut vankilassa, koska jokaista liikettä tarkkailtiin huolellisesti. Ainut rauhallinen paikka oli vessa, missä sai olla rauhassa ja yksin. Mitään yksityisyyttä ei ollut, ja nuoret laitettiin välillä tosi koville, etenkin silloin kun joku oli tehnyt virheen ja silloinhan kaikki oli syyllisiä. Vaikka mitään et olisi tehnyt, niin ohjaajat kyllä pistivät tunnustamaan, vaikka olisi ollut syytön. Mielestäni nuoria niin sanotusti ”simputettiin” ihan liikaa. Aina sai pelätä, että on tehnyt jotain väärää vaikka niin ei ollut. Raskasta pelätä koko ajan, ja miettiä mitä saa tehdä ja mitä ei. Ainut hyvä asia siellä oli, että siellä oli hyviä ystäviä. Heidän avullaan jaksoi olla päivästä toiseen, ja tietenkin se että pääsi koulussa käymään.

Aluksi kun muutin kotoa pois, mielessäni oli vain se, että koska pääsee käymään kotona. Muistaisin, että yli kuukauteen en päässyt käymään kotona, ja joulunkin taisin olla nuorisokodissa. Jossain vaiheessa, olin tottunut talon tavoille ja en ollut tehnyt virheitä tai polttanut salaa tupakkaa. Sen myötä pääsin käymään lomilla kotona, joka toinen viikonloppu. Sitä aina odotti sillä viikolla kuin kuuta nousevaa, että pääsee kotiin katsomaan perhettään. Muistan kerrankin, kun olin jäänyt tupakasta kiinni ja en päässyt kotiin. Sitä ei voi sanoa kuvailla, kuinka tyhmäksi sitä itsensä tunsikin, että pilasi sen ainutkertaisen mahdollisuuden päästä kotiin. Siitä seurasi ankarat kuulustelut, että mistä tupakka on saatu, ja taas kaikkia kuulusteltiin. Eihän kukaan nuori halua toista paljastaa, sehän on päivän selvää. Kaikki istuivat pöydän ympärillä, kun ohjaajat huusivat meille naama punaisena, että kuka on hankkinut tupakkaa. Kukaan ei myöntänyt, mutta se heidän tapa ei minua koskaan miellyttänyt. He käsittelivät nuoria aivan väärin, eikä mikään ihme että kukaan ei katsonut heitä hyvällä. Totta kai siellä oli ohjaajia kenestä pidin erityisesti, mutta tuntui että heille oli opetettu olemaan vain ilkeä ja kovia meitä kohtaan.

Kesäkuussa päätin 9- luokan nuorisokodissa, ja olin toiveikas ja halukas pääsemään sieltä jo pois. Olisin halunnut muuttaa toisella paikkakunnalle koulun vuoksi, mutta minua ei uskallettu päästää. Ainut vaihtoehto oli, että minut voidaan kotiuttaa, että aloitan kotipaikkakunnallani lukion, ja muutan takaisin kotiin. Tämä vaihtoehto ei minusta ollut koskaan hyvä, mutta tarpeeksi hyvä jotta pääsisin sieltä pois, enkä menisi enää ikinä takaisin. Muistan sen päivän vieläkin,

kun oli aurinkoinen päivä, ja ohjaajat antoivat kaikille 9- luokalta päässeille sika-rit poltettaviksi. Vanhempani olivat tulleet juhlistamaan peruskoulun loppua, ja jossain vaiheessa olisi kotiin lähdön aika. Muistan kuinka istuin meidän autossa, ja kaikki tavarani ahdettuna autoon. Kotiin päästyäni soitin heti parhaalle kaverrilleni, ja kerroin että kotona ollaan taas.

Lukion aloitin todella mielelläni, mutta kuitenkin kun kotona odottaa vanha kaverripurukka niin sitä tuli lipsahdettua vanhoihin rutiineihin aika äkkiä takaisin, mutta ei kuitenkaan niin pahana kuin ennen. Ensimmäisen lukiovuoden lopussa löysin poikaystävän, joka pelasti minut, etten olisi sortunut taas samaan vanhaan. Aloin käyttäytyä kuin kunnan ihmiset, ja vietin sitä niin sanottua normaalia elämää. Lukio tuli suoritettua loppuun, ja hain Tornioon kouluun mihin sitten pääsinkin. Tornioon muutettuani elämäni oli normaalia, ja arki pyöri koulun ja oman kodin ympärillä. Vanhoihin kavereihin en ollut enää yhteydessä, ja hyvä niin sillä enpä todellakaan tietäisi olisinko tässä enää. Sitä ei itse tajunnut kuinka huono tilanne itsellä oli, ennen kuin joku pysäytti tilanteen kokonaan.

Nykypäivänä kukaan ei uskoisi, jos kertoisin elämästäni ja millainen ihminen olen ollut. En voisi itsekään kuvitella olevani enää sellainen. Olen tyytyväinen ja onnellinen siitä, että vanhempani ja sosiaaliviranomaiset tekivät sen päätöksen, että minut sijoitetaan nuorisokotiin. Olen kokenut ja nähnyt elämää, vaikka olen näin nuori. Uudet ystävät mitä olen saanut Perämeren alueelta, ovat niitä oikeita ystäviä mitä olen aina halunnut. Sitä ei itse ymmärrä, eikä osaa käsittää minkälaista elämäni on ollut joskus, ja siksi ystäväni sanovat minua sankariksi. Olen oman elämäni sankari, selviytyjä ja vahva persoona, joka selviää mistä vain.

1.3 Lastensuojelulaitoksen historiaa ja tilastoiden lukemia

Usein kuvitellaan, että lastensuojelulaitokset ovat toimineet Suomessa vasta lyhyen aikaa, mutta niillä on pitkä historia ja se on muuttunut vuosien varrella. Vuoden 2010 tilastojen mukaan nuoria oli 5675 (33 %) oli sijoitettuna perhehoitossa, ammatillisissa perhekodeissa oli 2927 (17 %) ja laitoksiin sijoitettuna oli 6492 (38 %). On huolestuttavaa, että näin moni nuori on sijoitettu kodin ulko-

puolelle. Lastensuojelun osalta Suomea on verrattu muihin Pohjoismaihin ja Britanniaan. Näitä tutkimuksia ei voida pitää täysin luotettavina, koska todellisuudessa tiedetään liian vähän mitä laitoksissa todellisuudessa tapahtuu, ja miten nuoret siellä oikeasti voivat. (Jahnukainen 2012, 129.)

Tiedetään, että lapsia on sijoitettuna kodin ulkopuolelle huolestuttavan paljon. Miksi silti tiedetään laitoksien toiminnasta, erittäin vähän nykypäivänä, nuorten fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista puhumattakaan. Itselläni on täysi kokemus yhden laitoksen toiminnasta, ja olen varma, että kaikki olisivat kauhuissaan jos tietäisivät miten siellä nuoria kohdellaan, ja kuinka huonosti nuoren tarpeet ja halut otetaan huomioon.

"Lastenkotityössä ei voi ummistaa silmiään kivulta, tuskalta eikä pahalta ei myöskään lastenkotityön ammatillisuutta jäsenettäessä. Pahan kohtaaminen ja pahasta puhuminen on kuitenkin lastensuojelutyössä vaikeaa." (Hurtig & Laitinen 2002.)

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu voidaan jakaa suoraan kahteen osaan:

- ehkäisevään lastensuojeluun
- lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun

Kunta tarjoaa peruspalveluinaan ehkäisevää lastensuojelua, ja sitä tarjotaan kouluissa, päiväkodeissa, neuvoloissa, nuorisotyössä, perhekeskuksissa. Missään vaiheessa perheiltä tai lapsilta ei vaadita asiakkuutta siihen, että saisi apua ehkäisevään lastensuojeluun. Aikuisille suunnattuihin palveluihin on myös sisällytetty ehkäisevän lastensuojelun tuki. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa arvioidaan aikuisen kyky huolehtia omasta lapsestaan, joten aikuiset saavat myös sitä kautta apua ja tukea jos tilanne näin vaatii. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Nykypäivänä vanhemmilta vaatii todella sisua ja tahtoa laittaa oma lapsi johonkin perhekotiin tai nuorisokotiin. Eihän kukaan aikuinen halua luopua lapsestaan. Kunnilla on niin hyviä palveluita, ja apuja vanhemmille jos he eivät pärjää lapsensa kanssa kotona. Ei ole mikään häpeä, jos haetaan apua esimerkiksi sosiaalipäivystyksestä. Apua kannattaa hakea, ennen kuin on liian myöhäistä. Vaikka lastensuojelun tarpeen selvittämiseen menee noin 3 kuukautta, niin se vaiva kannattaa nähdä. Lastensuojelun tarve selvitetään sinä aikana, ja sen jälkeen asiakkaalle ilmoitetaan jatkuuko asiakkuus vai lopetetaanko se kokonaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

2.1 Lastensuojelulaki

Vuoden 1983 lastensuojelulaki tuli voimaan ensimmäistä kertaa 1.1.1984. Tämänkin jälkeen laki on uudistettu, mutta vuoden 1983 vuoden jälkeen nuorille on tapahtunut jotain. Heidän käytöksensä on erilaista, ja tämä on johtanut useisiin lastensuojelulakimuutoksiin vuosien aikana.

Uusi lastensuojelulaki on astunut voimaan 1.1.2008, ja uusi laki käsittää paljon enemmän pykäläitä kuin vanha.

Lain yleissäädökset 1-6 §

- tarkoituksena turvata YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiset lapsen oikeudet
- erityinen suojelu tilanteissa, jossa lapsen hyvinvointi uhkaa vaarantua
- pyritään määrittelemään käsite " lapsen etu "

(Mahkonen 2008, 39.)

Lastensuojelun ensimmäisenä ja tärkeämpänä tehtävänä on turvata lasten ja nuorten kasvuolojen kehittyminen. Toisena tärkeänä seikkana tulee huoltajien tukeminen kasvatuksellisessa tarkoituksessa, kaikkien mahdollisuuksien mukaan.

Uudessa laissa erityisesti korostuu se, että huoltajalle on annettu enemmän vastuuta asioiden huolehtimisesta. Tämä on todella hyvä, sillä omat vanhemmat ovat ensisijaisesti niitä jotka tietävät, mikä on heidän lapselleen parasta ja miltä heistä tuntuu. Uutena toimintamuotona on myös tullut ehkäisevä lastensuojelutyö. Mikä sitten todellisuudessa on muuttunut jos ajatellaan lastenoikeuksia. Uusittu lastensuojelulaki on mielestäni hyvä, ja huomaa, että lasten oikeuksiin panostetaan enemmän. (Mahonen 2008, 39–42.)

2.2 Lainsäädäntö

Itselläni on 7 vuotta aikaa siitä kun, olen ollut sijoitettuna avohuollon tukitoimena. Sen aikaiset lait eivät ollut näin tarkat, joten arvostan ja pidän todella suuren edistyksenä, että uudistuksiin panostetaan ja varsinkin kun kyseessä ovat lapset ja nuoret.

1) Edunvalvojan määrääminen huoltajan sijaiseksi (LSL 22 §)

Edunvalvoja voidaan määrätä jos asia katsotaan tarpeelliseksi, ja puhevalta tässä tapauksessa siirtyy edunvalvojalle eikä huoltajille.

2) Lastensuojeluasian vireille tulo ja asiakkuuden alkaminen (LSL 26 §)

Tällä halutaan varmistaa että lapsen/ nuoren tilanteeseen puututaan mahdollisimman pian, ja asianomaiset saavat haluamaansa palvelua.

3) Lastensuojelutarpeen selvitys (LSL 27 §)

Sosiaalityöntekijän täytyy tehdä mahdollinen selvitys lapsen/ nuoren tilanteesta. Huoltajilla ei ole sanavaltaa tässä asiassa vaikka he vastustaisivat kovinkin paljon. Tarvittavat tiedot ja varmat lähteet ovat tultava joltain muuta kautta. Kuitenkin selvityksen on valmistuttava kolmen kuukauden sisällä.

4) Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen (LSL 28 §)

Hallinto oikeus voi antaa luvan viranomaisille tai lääkärille nuoren tutkimiseen, mutta tämäkin on tapahduttava määrä- ajassa. Hallinto- oikeuden on kuultava ennen tutkimusta lasta, ja hänen on pitänyt täyttää 12- vuotta. Kuitenkin tämäkin prosessi tapahtuu vain jos huoltajat eivät ole antaneet lupaa tutkia lasta.

5) Lapsen lähiverkoston kartoittaminen (LSL 32 §)

Ennen huostaanottoa tai avohuollon sijoitusta on otettava selvää lapsen/ nuoren sukulaisista, jotta pystytään kartoittamaan mahdollinen rahallinen apu. Rahallista apua tai tukea voidaan tarvita sen jälkeen, kun lapsi on päässyt pois sijoituksesta.

6) Tahdonvastaiset huostaanottoasiat ensivaiheessa hallinto. oikeudessa (LSL 42§)

Päätöksenteko on edelleen sosiaalilautakunnalla

7) Päätöksenteko muissa huostaanotto asioissa (LSL 43 §)

Jos jostain syystä lapsi tai lapsen vanhemmat eivät osaa päättää huostaanotosta, niin päätösvalta menee viranhaltijoille.

8) Lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon (LSL 75 §)

Lapselle tai nuorelle on järjestettävä jälkihuollon mahdollisuus sijaishuollon päätyttyä. Jälkihuolto päättyy virallisesti kun nuori täyttää 21- vuotta. Tämänkin jälkeen se voidaan järjestää, mutta se ei ole pakollinen.

(Mahkonen 2008, 39–42.)

Itse olen tyytyväinen uuteen lastensuojelulakiin ja sen pykäliin. Mietitään enemmän lastenoikeuksia, ja sitä että he tarvitsevat kunnilta ja sosiaalihuollosta kaiken tuen, jotta he pystyisivät kasvamaan turvallisessa ympäristössä. Olen erittäin iloinen erityisesti jälkihuollon pakollisuudesta, sillä itselleni järjestettiin jälkihuolto. Ohjaajat kävivät säännöllisesti luonani aina kyselemässä mitä kuuluu, ja heidän kauttaan sai tukea myös arjen asioihin, ja asioiden hoitamiseen. Itse en kuitenkaan kokenut sitä niin tarpeelliseksi, koska asuin kotona ja sain tukeni vanhemmiltani. Heille se on erityisen tärkeä, jotka ovat saaneet jälkihuollon ja muuttaneet omilleen. Se on erittäin kannattava ratkaisu, ja auttaa nuorta saamaan arjesta kiinni.

"Jälkihuollon tarkoituksena on helpottaa lapsen tai nuoren kotiutumista sijaishuollosta tai helpottaa nuoren itsenäistymistä. Käytettävissä ovat mitkä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, joita on järjestettävissä yksilöllisen jälkihuolto tarpeen perusteella" (Sosiaaliportti 2013.)

2.3 Psyykkinen hyvinvointi

Halusin tuoda tämän aiheen esille opinnäytetyössäni, sillä aiheeni taustalla on kuitenkin se halu, ja tarve tietää miten nuoret ovat kokeneet vastoinkäymiset ja miten rankka nuoruus on vaikuttanut heidän elämäänsä nykyään. Useinkaan moni aikuinen ei heti tajua että kyseessä voi olla muutakin, kuin murrosiän tuomat normaalit vaikeudet. Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi on hyvä elämän perus lähtökohta.

"Tätä puuta on lyönyt salama, kaikki oksat on mennyt. Nyt puu saa valoa ja vettä, siinä on pöllön kolo. Sillä on vahva runko, se selviää myrskyssä hyvin. " (Pesäpuu ry, 2009. 9.)

Nuoruusikä lasketaan 12–22 ikävuoteen, jolloin tänä aikana nuori irrottautuu lapsuudestaan, ja alkaa etsiä omaa persoonallista minä kuvaansa. Vanhempien kanssa läheiset välit saattavat irtaantua ja nuori, alkaa väistämättään viettää yksin aikaa. Tässä vaiheessa jo useilla nuorilla saattaa alkaa esiintymään esimerkiksi mielenterveysongelmia. (Terveyskirjasto 2007.) Kuitenkin jos mietitään lapsia ja nuoria jotka sijoitetaan jo varhaisessa vaiheessa kodin ulkopuolelle, harvoin huomataan ajoissa nuoren oireilut. Todella yleisiä ovat ahdistuneisuus-, käytös-, ja päihdehäiriöt joita nuorilla esiintyy. Näiden oireiden huomioiminen olisi äärettömän tärkeää nuoren fyysisen ja psyykkisen kehityksen kannalta, jotta normaalia kehitysvaihetta ei ohitettaisi kokonaan. (Terveyskirjasto 2007.)

Jokainen nuori on yksilö, ja jokaisen nuoren kehitys tapahtuu omalla ajallaan, eikä sen vuoksi ole helppoa tunnistaa mahdollisia mielenterveyshäiriöitä. Mikä käyttäytyminen on tietyllä kehitysvaiheessa normaalia, kun jollekin toisen nuoren kehitys voi olla aivan erilaisessa vaiheessa. Sen takia tähän tarvittaisiin aina ammattilaisen apua, ja suotavaa olisi että apua saataisiin pian, jos tarvetta todellakin on. Haastavinta nuoren auttamisessa on se, että yleensä nuoret eivät itse koe, että he tarvitsisivat apua, ja silloin vanhemman tulee huolehtia nuoren hyvinvoinnista kaikin mahdollisin tavoin. Vanhemmillakaan ei välttämättä ole aina keinoja auttaa itse nuorta, mutta erilaisiin tukijärjestöihin ja auttamiskeskuksiin voi olla yhteydessä nuoren kanssa. Tätä kautta voi saada tarpeellisen, ja riittävän avun. Huolestuttavaa on, että joka viides nuori kärsii mielenter-

veydenhäiriöstä. (Terveyskirjasto 2007.) Se on todella suuri luku, kun mietitään kuinka moni nuori todellisuudessa saa apua, ja vielä hyöttyy siitä.

Mielenterveys on laaja käsite, ja se pitää erilaisia aiheita sisällään. Lähtökohtaisesti siihen vaikuttaa yksilölliset tekijät, ja kokemukset. Ihmisen persoonallisuus yleensä, ja tätä voidaan verrata ihmisen sosiaalisuuteen, yhteisöllisyyteen ja vuorovaikutustaitoihin. Suurena tekijänä on ympäristö, joka pitää sisällään työpaikat, koulu- olot, ja yhteiskunnan palveluiden saatavuuden. Medialla on suuri vaikutus ihmisiin, ja varsinkin nuoriin, kun he ovat vielä kasvu iässä.

(Suomen mielenterveysseura 2013.)

Kukaan ei tule edes ajatelleeksi mihin kaikkiin nuori altistuu, ja joutuu kokemaan nuorella iällään. Kaikki vaikuttaa kaikkeen, ja nuorten ongelmiin ei ole yhtä ratkaisua, eikä tule koskaan olemaankaan. Yksi asia johtaa toiseen, ja käsillä onkin jo aivan muu aihe mitä kuviteltiin. Vanhempien rooli ja auktoriteettien merkitys tulee olla suuri nuoren elämässä, koska sitä kautta he saavat mallia, ja kuka muu heistä huolehtii kuin heidän omat vanhemmat. Vanhempien pitäisi tuntea oma lapsensa, jotta he pystyisivät auttamaan tätä kaikin mahdollisin keinoin. Aina se ei kuitenkaan ole niin helppoa, kuin se näyttää. Omalla kohdallani muistan, kuinka itselläni oli vaikeuksia nuoruudessa, ja koin ahdistusta. Itse en sille mitään tehnyt, koska se ei ollut mitenkään poikkeavaa minun jokapäiväisestä elämästäni. Asialle olisi voinut tehdä jotain, mutta ongelmana oli se että en halunnut puhua kellekään asioistani. Siksi vanhempien rooli, ja oman lapsen vaikeuksien tunnistaminen on äärettömän tärkeää. Se voi vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen.

3 MENETELMÄT JA TULOKSET

Opinnäytetyöni pohjautuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Kvalitatiivinen tutkimus on menetelmäsuuntaus, jossa ensisijaisesti pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. (Jyväskylän yliopisto.) Laadullisessa tutkimuksessa on tavallista, että siinä sovelletaan muuttuja - ajattelua, ja käytetään hyväksi tilastollisia tutkimuksia. (Alasuutari 2007, 33–34.)

Laadullinen tutkimus eroaa määrällisesti sillä tavoin, että määrällisessä tutkimuksessa pyritään hyödyntämään tilastoja ja numeroita eri tavoin. Kuitenkin kumpaakin menetelmää voidaan käyttää yhtä aikaa, sillä kummallakin menetelmällä saadaan aikaa samoja tuloksia, mutta eri tavoin. Tämä riippuu taas siitä mitä tutkija tutkii, ja minkälaisia tuloksia hän etsii. (Jyväskylän yliopisto 2013.)

Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat tietyt yksilöt ja lähtökohtaisesti laadullisen tutkimuksen idea ovat haastattelut. Tärkeää on huomata, että johdattelu tiettyyn vastaukseen ei ole ominaista, vaan esille annetaan avoin kysymysaihe tai teema. Vaikein osuus tällaisessa on haastattelijan avoimuus ja, analyysin kritisoimattomuus. Helposti voidaan kyseenalaistaa haastateltavan vastauksia, mutta täytyy muistaa, ettei niiden todellisella pohjalla ole mitään merkitystä. Käsillä oleva aineisto on ainut mitä tulee tutkia, ja sitäkin avoimin mielin. (Tilastokeskus 2013.) Tutkimuksissa aina täytyy pysähtyä välillä pohtimaan, että mitä nyt tutkitaan ja mikä sen tarkoitus on. Näkökulmia tulee olla riittävästi, mutta maltillisesti, ettei idea häviää kokonaan. Haastateltavalla tulee olla realistinen käsite aiheen rajauksesta, jo ennen haastatteluja. (Alkunen, Pöntinen & Ylöstalo 1999, 37.) Tutkijalla on loppujen lopuksi kaikki valta analysoida aineistoa, ja hän tekee tutkimuksen siltä pohjalta miten hän itse näkee asian. Teoreettisia käsitteitä tarvitaan kuitenkin paljon laadullisessa tutkimuksessa, vaikka oletusarvo olisikin toinen. (Tilastokeskus 2013.)

Vapaaehtoisuuteen perustuvat tutkimushaastattelut pitää rakentaa, ja miettiä tarkkaan ennen kuin varsinainen haastattelu toimenpide alkaa. Riippuu todella paljon aiheesta, mutta jos jostain syystä vastaajaa ei kysymys miellytä, saattaa hän tulkita kysymyksen eritavalla jotta miellyttäisi haastattelijaa. Tämän takia

kysymyksiin ja haastattelutilanteeseen pistää panostaa etukäteen. Tutkijan ei missään vaiheessa tutkimustaan saa sekoittaa omia ajatuksiaan, asenteitaan tai arvostuksiaan kyseenomaiseen aiheeseen tai teemaan. Tämä saattaa loppujen lopuksi vääristää tutkimuksen laadun aivan toiseksi, ja se ei tarkoituksena. Puolestaan hän ymmärtää vastauksia, ja pyrkii olemaan samaa mieltä, muttei esitä omia mielipiteitään, sillä se voi muuttaa haastateltavan vastauksia radikaalisti. (Tilastokeskus 2013.)

3.1 Tutkimushaastattelut

Aineistonkeruumenetelmänä käytin erimuotoisia tutkimushaastatteluja, joissa pyrin syventämään omaa näkemystäni asiasta. Olisin myös voinut hyödyntää kyselylomakkeita, mutta haastatteluilla sain paremman kokonaiskuvan nuorten kokemuksista, ja heidän omista tuntemuksistaan. Tällä tavalla minun oli helppompaa yhdistää omat ja nuorten kokemukset yhteen, mutta pystyin myös samalla vertailemaan niitä teorioihin. Haastattelutilanteethan ovat todella henkilökohtaisia, ja varsinkin tällainen aihe tuotti hiukan epävarmuutta ja nolostumista. Haastattelijan roolissa minun oli hyvä tehdä paljon havaintoja, että miten haastateltavat vastasivat kysymyksiin, ja mikä aihe oli heille erittäin vaikea ja kipeä. Havainnoinneilla sain paljon lisää syvyyttä vastauksiin.

Havainnointi ja tilanteiden havaitseminen on perusluontainen toiminto ihmiselle, muut kognitiiviset toiminnot perustuvat siihen ja niiden tutkimus myös. Havaitsemisessa pyrimme selvittämään, minkälainen todellinen ympäristömme on, ja pyrimme sopeutumaan ja tottumaan siihen. Havaittaja ei ole altis ärsykeille, koska hänellä tarkoitus saada tietoa ja etsiä merkitystä jollekin asialle. Automaattinen havainnointi ei kuitenkaan ole helppoa, vaan sekin on harjoiteltava taito. Jossain vaiheessa tästäkin taidosta tulee rutiininomaista eli ne sujuvat ilman tietoista ohjausta. Automatisoituminen tuo lisää mahdollisuuksia entistä tehokkaammalle suuntaamiselle. (Saarinen, Ruoppila & Korkiakangas 1991, 73–74.) Todellisuudessa tämä todellakin menee näin, ja havainnoinnista tulee rutiinin omaista toimintaa, eikä siihen kiinnitä enää paljon huomiota, ja pystyy keskittymään olennaiseen eli haastatteluihin.

Haastattelutilanteissa joissakin tuli useita häiriötekijöitä, jotka voivat vaikuttaa vastauksien laatuun. Kuitenkin se oli hankalaa, kun useilla nuorilla oli jo perhetä ja oman ajan ottaminen siihen pelkkään haastatteluun oli välillä hankalaa. Koen, että sain luotua hyvä ilmapiirin haastateltavien kanssa, ja sellaisen että he olivat rentoja ja pystyivät luottamaan minuun siinä tilanteessa.

Haastattelumuotona käytin myös sähköistä viestintää eli soitin haastateltaville. Tuntui ettei millään löydetä yhteistä aikaa, minun haastatteluilleni. Minusta se toimi yhtä lailla, kun suora kontakti. Tietenkin haastattelusta olisi saanut paljon mielekkäämmän, mutta luulen että puhuminen tällaisesta aiheesta puhelimesta oli helpompaa haastateltaville, kuin se jos olisimme olleet kasvokkain. Tämä sen takia vain, kun aihe on arka ja moni ei välttämättä ole vielä sinut sen asian kanssa. Koin kuitenkin hyväksi tavaksi tehdä haastattelut myös puhelimitse. Luulen myös, että monikaan ei olisi kertonut näin paljon, ja yhtä avoimesti kaikesta jos olisimme olleet kasvokkain. Sekin vaikutti siihen todella paljon varmasti, että tunnen nämä nuoret entuudestaan joten heidän oli helppo kertoa minulle ajatuksistaan.

Yksi tärkeä menetelmä jota käytin oli oma elämäkertani, ja sen pohjalta lähdin vertailemaan haastateltavien vastauksia, ja pystyin helposti myös liittämään siihen teorian mukaan. Omalla tapaa jokainen haastattelija kertoi elämäkertansa, mutta lähinnä he vastailivat vain niihin kysymyksiin mitä heille esitin. Nuorisokoti aikana pidin päiväkirjaa, ja siitä otin mietteitä ja lauseita opinnäytetyöhöni, koska siellä on suoraan sanottu mitä todella silloin ajattelin ja mitkä olivat minun päällimmäiset ajatukseni ja tunteeni. (KvaliMOTV.)

3.2 Lähtökohdat ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tulokset pohjautuvat nuorten antamiin haastatteluihin, ja omiin havaintoihin haastattelu tilanteissa. Tulokset ja kokonaiskuva pohjautuu kuitenkin minun omiin kokemuksiini, ja tuntemuksiini. Kuitenkin sillä tavalla, että muiden nuorten kokemukset ja mielipiteet eivät jää omieni varjoon. Nuorten näkemyksiä ja kokemuksia ei ole millään muotoa muokattu, tai mistään kohtaan kaunisteltua. Heille annettiin lupa ja vapaus kertoa asiat juuri sillä tavalla, kuin ne heidän mielestään olivat. En asettanut heille mitään ennakko oletuksia, tai kertonut heille miten heidän tulisi vastata. Ohjeiksi kerroin heille, että kysymyksiin saa vastata rehellisesti sillä kaikki yhteenvedot ja vertailut tulen tekemään nimettömänä, jotta ketään ei tunnistettaisi. Missään vaiheessa en pakottanut nuoria kertomaan mitään, mitä he eivät halunneet sillä heidän olivat suostuneet haastatteluihin ihan vapaaehtoisesti ja luottamuksella.

Haastatteluun valitsin ihan sattumalta ne nuoret, joihin sain yhteyden. Osalle nuorista lähetin kysymyksiä jo aikaisemmin, jotta he pääsivät tutustumaan niihin ja miettimään niitä jo valmiiksi, koska eivät muistaneet juuri mitään laitoksessa asumisestaan. Kaikilta nuorilta kysyin samat kysymykset, joita oli yhteensä 14. Tällaisissa haastatteluissa kuitenkin jouduin kysymään tarkentavia kysymyksiä, ja joidenkin kohdalla lisäkysymyksiä, koska jokaisen tilanne ja taustat olivat erilaiset. Itsessään haastattelut kestivät parhaimmillaan tunnin, mutta tosiaan se riippui nuoren taustoista. Haastatteluihin osallistui 9 ihmistä, joista 7 oli naisia ja 2 miehiä. Nuorten lukumäärään olen laskenut myös itseni mukaan, koska tutkin myös omaa elämäni ja se kulkee läpi koko opinnäytetyön mukana. Haastateltavat ovat ikäluokaltaan 19–24 vuotiaita, ja se on heidän tämänhetkinen ikänsä. Ennen nuorisokotiin joutumista nuoret olivat 12- 17 vuotiaita.

Tuloksissa pyrin käsittelemään selkeästi ja monipuolisesti nuorten kokemuksia, mutta myös liittämään sen loogisesti omiin kokemuksiini. Teoriaa pyrin laittamaan vain tarpeen mukaan, ja siksi että se antaisiin käsiteltävälle aiheelle uuden näkökulman ja syventäisi aihetta entisestään. Tarkoitus pohjana työlleni oli verrata elämää ennen, ja jälkeen sijoituksen. Kuitenkaan unohtamatta sitä, että

miltä nuorisokodissa asuminen tuntui. Mitä hyviä ja huonoja puolia he siitä löysivät, ja olivatko ne verrattavissa omiin kokemuksiini. Nykyään, kun nuoret ovat omillaan, ja elävät omaa elämää niin tarkastelen miten heillä menee nykypäivänä. Ovatko he päässeet jaloilleen, ja aloittaneet normaalin elämän, vai meeneekö heillä edelleen huonosti. Näitä asioita tutkin, vertailen ja pohdin omien kokemuksieni kanssa.

4 NUORTEN ELÄMÄ ENNEN SIJOITUSTA

Tutkimushenkilöiden taustat ovat erilaisia, ja kaikilla ovet omat syynsä miksi heidät on sijoitettu nuorisokotiin. Kuitenkin jokaisen kertomuksissa on yhteistä, ja yllättävän monilla nuorilla oli samankaltaisia kokemuksia ja samoja tuntemuksia erinäisistä asioista. Erottelin selkeästi tutkimusaiheet, jotta pystyisin selkeämmin käsittelemään nuorten kokemukset, ja poimimaan sieltä tärkeimmät. Haastatteluihin sisällytin nuoren iän, perhe-, ja kaveritaustat, syitä nuorisokotiin joutumisesta, (ks. taulukko 1), oliko käsitystä itsellä omasta elämäntilanteesta, nuorisokodissa asuminen, ja ovatko he saaneet sieltä mahdollista apua ja min-käläinen käsitys heillä itsellään on omasta elämäntilanteesta nykyisin.

Taulukko 1. Syyt nuorisokotiin joutumiseen

Pää syitä:	N=9
Koti- olot	2
Päihdeongelmat	7
Rikollisuus	1
Mielenterveysongelmat	1
Tottelemattomuus	8
Koulu	7

Nuorilla oli samoja syitä miksi he joutuivat nuorisokotiin, ja muutamalla oli vain erilaiset syyt, kuten rikollisen toiminnan harjoittaminen, ja mielenterveysongelmien ilmeneminen haitallisesti. Vaikka helposti kuvittelisi, että syyt voivat olla vanhempien kanssa huonot välit, näin ei ollut todellisuudessa. Huolestuttavaa, että jopa 4 nuorella olivat vanhemmat eronneet, koska tämä voi olla pääsyy nuorten huonoon käyttäytymiseen. Kuitenkin positiivista oli, että nuoret olivat vanhempiensa kanssa väleissä. Yksi nuori kertoi, ettei pidä tälläkään hetkellä yhteyttä vanhempiin, koska koti- oloissa oli ollut väkivaltaiset oltavat, ja sitä kautta se on heijastanut nuoren omaan käytökseen.

Väkivalta ei koskaan ole ongelma mihinkään ratkaisuihin, vaan se ruokkii vain ihmisten paha oloa. Tässäkin tapauksessa nuori on saanut vaikutteita huonoista koti-oloistaan, ja se on vaikuttanut hänen omaan elämäänsä rikollisella toiminnalla. Nuori kertoi, että ei koskaan ole asunut vanhempien kanssa, vaan apuna on ollut sisko ja isovanhemmat. Itse en voisi millään muotoa edes kuvitella, että olisin elänyt ilman omia vanhempiani, ja en olisi vielääkään heidän kanssaan väleissä.

Väkivalta ei edistä mitään, eikä se johda koskaan mihinkään hyvään. Yleensä väkivallan käyttäminen tarkoittaa sitä, että kyseenomaisella ihmisellä ei ole muita keinoja ratkaista jotain tiettyä tilannetta, vaan hän turvautuu esimerkiksi lyömiseen. Tällä tavoin voidaan ainakin hetkellisesti nauttia siitä tilanteesta, että voidaan olla toisen yläpuolella, ainakin sen hetken. Nuori joka turvautuu väkivallaan aina, hänellä on ongelmia oman kehityksensä kanssa ja ei osaa käsitellä omia tunteitaan. Nuorten väkivaltaiset käytöshäiriöt heijastuvat myös koulunkäyntiin negatiivisella tavalla. Koulun käynti yleensä tuottaa vain huonoja kokemuksia, ja ajan mittaan se tuottaa itsetunto ongelmia nuorille. (Purjo 2008, 126-127.) Voimme tulosten perusteella todeta, että vaikka nuoret eivät totelleetkaan vanhempiaan, niin se ei ollut missään vaiheessa pää syy nuorisokotiin joutumiselle. Todellisuudessa syyt olivat muut kuin vanhempien tottelemattomuus, vaikka vanhemmat aina syyttävät ensimmäisenä itseään nuoren käytöksestä. Kukaan ei syyttänyt vanhempiaan siitä, että heistä tuli vaikeita nuoria vaan he tiedostivat sen, että heidän oma käytös johti toimenpiteisiin.

Yhtenä suurena syynä oli päihteiden liika käyttö eli alkoholi, huumeet ja impaaminen. Nuorista kahdeksan kertoi, että tiesi käyttävänsä liikaa alkoholia, mutta eivät kokeneet sitä mitenkään uhkana silloin, vaan se oli heille normaalia arkea. Aina viikonlopun tullessa, lähdettiin kavereiden kanssa juhlimaan, eikä siitä koskaan tullut kieltäytyttyä. Nuorilla oli samanlaisia kavereita kuin he, joten jos haluttiin lähteä juhlimaan ja nauttimaan alkoholista niin kavereita siihen kyllä aina löytyi. Yksi nuori kertoi, että hänen liiallinen alkoholin käyttönsä johtui ihan siitä, että hänen isänsä kuoli ja se sai hänet käyttämään alkoholia, ja tämä johti pahaan masennukseen. Tämän seurauksena hänen elämänsä, muutenkin lähti raiteiltaan, mutta hänen äitinsä sortui myös pahasti alkoholiin, eikä hänkään

aina tiennyt missä oma äitinsä edes oli. Itsellä oli asiat aina onneksi hyvin, että minulla oli molemmat vanhemmat jotka kävivät töissä, ja yrittivät elättää perheensä parhain mahdollisin tavoin. Alkoholin käyttäminen itsellä oli tullut tavaksi, koska ei sitä viikonloppuisin keksinyt mitään muuta kuin olla kavereiden kanssa ja juoda alkoholia.

Alkoholin lisäksi 2 nuorella oli myös huumeriippuvuus ongelmia nuorena, kuten esimerkiksi kannabiksen käyttöä. Yksi nuorista oli ollut huumeiden kanssa tekemisissä jo useamman vuoden, ja hän oli käyttänyt piriä 4 vuotta, ja erilaisia lääkkeitä 3,5 vuotta. Nuorelle iällä nuo vuosimäärät ovat huikeita, mutta kahdella nuorista oli vain ongelma näiden kanssa. 1 nuori kertoi, että hänen paha tapansa oli impata bensaa aina kun oli mahdollista, hän oli vain kokeillut kerran kannabista, mutta siihen se oli jäänyt. Bensan imppaamisesta hänen vanhempansa eivät tienneet, mutta hänelle itselleen se oli ongelma, ja vasta nuorisokoti aikana hän pääsi siitä lopullisesti eroon.

Yleensä rikollista toimintaa nuoret harjoittavat, mutta näistä haastateltavista nuorista oli yhdellä vain rikollinen tausta, ja se oli hänen suurin syynsä miksi joutui nuorisokotiin. Hänen taustallaan oli useita varkauksia, törkeitä huumausaine rikkomuksia, kotirauhan häirintöjä, virkavallan vastustamista, useita ratti-juopumuksia ja yksi ampuma ase rikos. Tämä kuulostaa yhdelle nuorelle todella suurelta määrältä, ja sitä se myös todellisuudessa on. Hän ei ollut varma, oliko tässä kaikki, mitä hän oli nuoruudessaan tehnyt, mutta hän oli kuitenkin nuori rikoksentekijä.

"Nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka rikoksen tehdessään on jo täyttänyt 15- vuotta mutta ei vielä 21- vuotta. " (Oikeuslaitos 2012.)

Toinen erityisen painava tekijä, miksi nuoret joutuivat nuorisokotiin, oli huonosti menevä koulu. Jokaisella oli henkilökohtaisia syitä siihen miksi koulu meni huonosti, tai miksi siellä ei haluttu käydä. Yksi nuori kertoi, että hän olisi mielellään käynyt koulussa mutta kun häntä kiusattiin, ja hän ei tiennyt miksi. Hän kertoi, että oli aivan kamalaa mennä kouluun, kun tiesi että joka aamu kiusataan ja loppujen lopuksi hän ei käynyt ollenkaan koulussa. Kuudella muulla nuorella ei vain ollut halua käydä koulua, koska se ei ollut kiinnostava paikka, ja heidän

muu hauskanpito vei kaiken ajan. Usea nuori tiesi itsekin, että koulu menee huonosti mutta ei välittänyt siitä ennen kuin asialle tehtiin jotain. Peruskoulu kuitenkin on pakollinen käydä, jotta pääsee jatkamaan muuta koulutusta. Koulussa saatujen huonojen arvosanojen, ja mielenkiinnon puuttumisen takia laitettiin 6 nuorta nuorisokotiin. Tämäkin taas on sellainen todistettava paikka, ettei vanhempien osuus vaikuta nuoren koulu kiinnostukseen millään lailla.

4.1 Nuorisokodissa asuminen

"Lastenkodeissa ja nuorisokodeissa arjesta pyritään luomaan mahdollisimman kodinomaista, turvallista ja kuntouttavaa. Normaalin arjen lisäksi eri laitoksilla on luonnollisesti omia erityisalueitaan, erityisen kiinnostuksen kohteita ja osaamisen alueita." (Sosiaaliportti 2013.)

Pian haastatteluista ilmeni ja selvisi, että tästä asiasta nuoret olivat erittäin yksimielisiä. Jokainen kertoi, että hirveintä siellä asumisessa oli se, kuin ensimmäisen viikon joutui olemaan yhdessä huoneessa. Huoneesta ei saanut poistua, ellei ohjaajalta pyytänyt lupaa, toisten nuorten kanssa ei saanut jutella ollenkaan, eikä mihinkään päässyt ilman ohjaajaa. Vessassa ja suihkussa käynnit suoritettiin sillä tavalla, että ohjaaja oli koko ajan läsnä tai vieressä. Viikon aikana et päässyt käymään edes ulkona, vaan jouduit olemaan neljän seinän sisällä. Nuorisokoti aikana tämä oli nuorille raskasta, ja moni heistä sanoikin että aivan kuin olisi ollut vankilassa, ja ainut mielessä asia oli vain karkaaminen. Muistan itse myös kuinka kamala tämä viikko oli minulle, ja yhdyn kyllä muihin nuoriin. Se on myös minusta nuorisokodin huonoin puoli, ja henkisesti raskain. Sen viikon aikana kuitenkin sai miettiä asioita, ja jossain vaiheessa sinne huoneeseen sai kynää ja paperia. Tässä pätkä minun kirjoituksista sen viikon aikana:

" En tänäkään yönä saanut unta, kun aloin taas muisteleen kotia, ja sitä kun yksi ohjaajista tuli sanomaan eilen, että sinun äiti ja isä soitti ja sano terveisiä. Itkin, itkin ja itkin en sinä hetkenä muuta tehnytkään. Ajatuksia pyöri sellaisia päässä, että jos vain pääsisin täältä kotia perheeni pariin, tekisin mitä vain, että vanhempani olisivat onnellisia ja pärjäisivät minun kanssani. Tällainen on vain kiduttamista. "

Muistan todella selvästi vieläkin, kuinka kirjoitin tuon siihen vihkoseen. Muutkin nuoret kertoivat, että viikon huoneessa olo oli hyvä asia. Sai miettiä mitä on tullu tehtyä, mutta se oli jo aika rankkaa, että sen olisi voinut jättää kokematta kokonaan. Yleisesti ottaen nuorilla oli positiivista sanottavaa nuorisokodista, tietenkin paria nuorta lukuun ottamatta. Kaksi nuorta sanoi, että kukaan ei ainaakaan paranna tapojaan siellä, vaan se pahentaa asioita.

Nuoret kuitenkin pitivät nuorisokotia paikkana erityisen kodinomaisena, ja mukavana paikkana. Aluksi nuorten mielestä paikka oli kauhea, mutta ajan kuluttua siellä kyllä viihtyi. Paljon jakoi mielipiteitä se, mitä he pitivät itse ohjaajista. Toisten mielestä kaikki olivat omalla tapaansa mukavia, mutta pari nuorta sanoi, että ei pitänyt kenestäkään, ja he eivät ymmärtäneet mikä oikeasti oli nuoren parhaaksi. Eräs nuori kertoi näin:

" Aluksi tuntui, että ohjaajat ovat ihan tyhmiä, ja he eivät halua tehdä mitään hyvää minun eteen, ja eivät halua olla edes mukavia. Loppujen lopuksi ohjaajat oli ihan " ok " tyyppejä. "

Itse en välittänyt aluksi ohjaajista yhtään, ja se johtui siitä, etten luottanut heihin. Kuitenkin, kun siellä oli asunut ja pääsi tutustumaan heihin niin pystyin jo kertomaan henkilökohtaisempia asioita heille. Suurin osa nuorista oli samaa mieltä.

Nuorisokoti aikana nuoret kävivät myös koulua, ja usea oli iloinen, että he saivat käydä säännöllisesti koulua, koska muuten sitä ei olisi tullut käytyä loppuun, tai olisi joutunut käymään 8 tai 9- luokan uudestaan. Säännölliset rytmit olivat myös positiivista, ja normaalin arjen pyörittäminen siellä, ja se kun sai tehdä muiden nuorten kanssa asioita. Vapaa- aikana nuoret eivät paljoa viettäneet keskenään aikaa, vaan heille oli järjestettyä toimintaa aina tiettyinä päivinä, kuten sählyä, keilailua, elokuvissa käyntiä. Nuorista seitsemän sanoi, että oli ihan mukava että oli järjestettyä toimintaa, niin pääsi pois siitä arjesta, ja tekemään normaaleja asioita. Kaksi nuorta oli sitä mieltä, että vapaa- ajalla olisi pitänyt saada tehdä sitä mitä itse olisi halunnut.

Kysyin haastateltavilta, että mitä mieltä he olivat muista nuorista siellä, ja kaikki olivat iloisia ja mielissään, että siellä oli muita nuoria, koska heistä tuli kavereita. Tietenkään jokaisesta nuoresta ei voinut tykätä, mutta kaikkien kanssa tuli toimeen, ja piti tullakin. Yhtenä tärkeänä kysymyksenä mitä kysyin nuorilta, oli se että miten he kokivat oman henkisen hyvinvointinsa nuorisokoti aikana, ja miten heidän perhesuhteensa muuttuivat. Itseä kiinnostivat vastaukset, koska koen olevani luonteeltani vahvempi nuorisokodin ansiosta, ja en vähästä lamaannu nykypäivänä. Vanhempiin minulla suhde tiivistyi uskomattoman paljon, ja halusinkin kertoa heille enemmän asioita, kuin ikinä aikaisemmin. Samoin nuoret joita haastattelin, olivat samaa mieltä ja kokivat että heillä oli kova koti-ikävä minkä seurauksena heidän suhde vanhempiin tai sukulaisiin lähentyi. Kahdella nuorella ei ollut minkäänlaisia välejä vanhempiin, joten he olivat yhteydessä sisariensa kanssa.

Henkisesti nuoret voivat hyvin nuorisokodissa, koska he sanoivat että tottuivat siihen nopeasti, mutta alku aikoina oli raskasta, koska oli tuntematon ja ihan uusi paikka. Sitä astui sanotusti tuntemattomaan, mikä pelotti useaa nuorta, mutta myös minua. Sitä yritti esittää kovaa, ettei kukaan näkisi, että on paha olla. Yksi nuori kertoi, että oli kokenut jo pahaa masennusta ennen kuin tuli nuorisokodille, joten hänelle alku oli entistakin raskaampi ja tuntui, että se masennus vain pahentui. Tämä nuori oli viillellyt itseään aikaisemmin, joka johtui masennuksen seurauksena. Hänen kohdallaan, olisi voitu toimia jollain toisella tavalla, ja yrittää hoitaa hänen masennustaan, eikä lisätä hänen pahaa oloaan, sillä että laitettiin viikoksi huoneeseen, ja joskus kyseltiin kuulumisia.

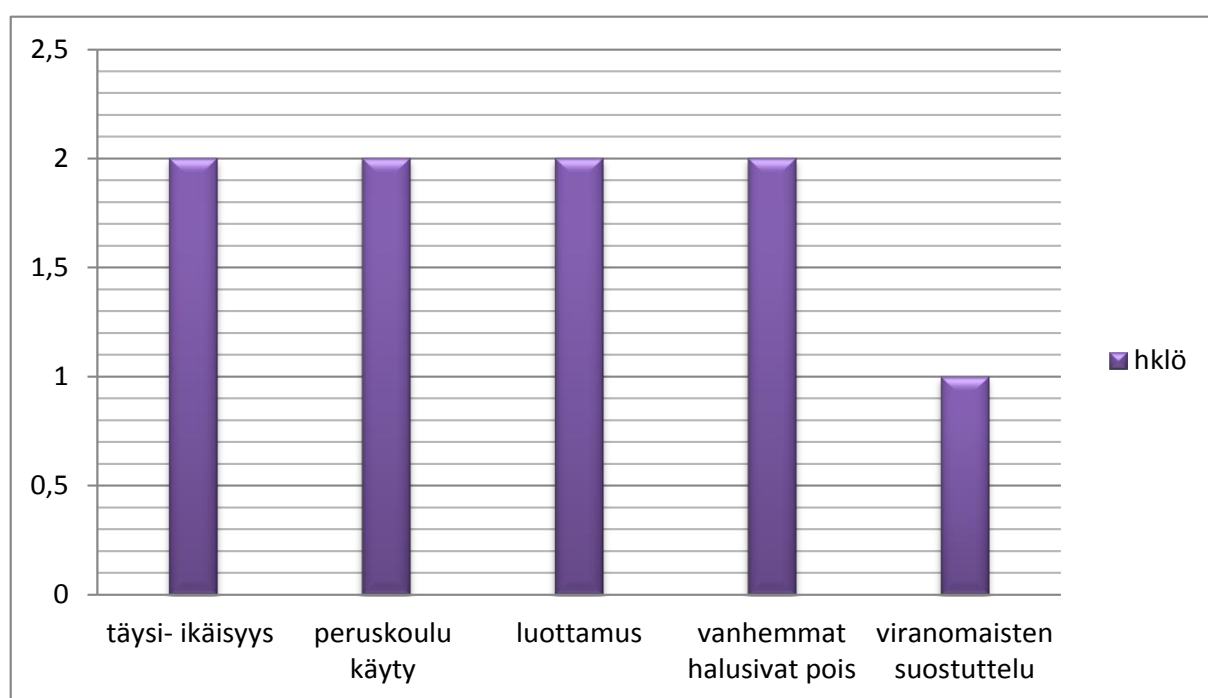
" Kuitenkin, kun pääsin nuorisokodin arkeen kiinni niin minusta tuntuu, että en ollutkaan niin masentunut kuin luulin. "

4.2 Kotiin lähteminen

Aina tulee jossain vaiheessa se tilanne, että nuoret ovat oppineet virheistään, ja on aika lähteä kotiin. Itsestä tuntuu, että olen päässyt todella helpolla, jos verraan muihin. Osaksi saattaa johtua, siitä että yritin nuorisokodissa elää kunnolla, jotta pääsisin joskus pois sieltä. Sijaishuollon päättymisen jälkeen oletusarvo

olisi, että nuoret olisivat nyt valmiita itsenäiseen elämään. Kuitenkin osa nuorisosta tunsu paljon pelkoa ja turvattomuutta, kun tiesi että kotiinlähdön aika olisi pian. Osa nuorisu pääsikin kotiin, mutta osa sijoitettiin vielä muualle nuorisokodin jälkeen. (Virtanen 1995, 81-82).

Sijaishuollon perus tarkoituksena on valmistaa nuorta itsenäiseen elämään, ja pyrkiä turvaamaan nuoren kehitys. (Virtanen 1995, 82.)

Kuvio 1. Syitä nuorisokodista pois pääsyyn

Kaksi nuorta oli huostaan otettu, joten heidän ehtonsa olivat koko ajan vain se, että he täyttävät 18- vuotta. Hekään eivät itse voineet tilanteeseen vaikuttaa millään lailla, koska molemmilla oli huonot välit vanhempiin, joten huostaanotto otti heille pakollinen. Itselläni oli joskus yleisenä ajatuksena, että nuorisokotiin joutuu, jos on oikeasti ongelmia ja on käyttäytynyt huonosti. Kaksi nuorta pääsi kuitenkin sen takia kotiin, kun heillä oli ollut ehtona, että peruskoulu tulee käydä loppuun. Itse olen sitä mieltä, että siellä oli muutama nuori, joka ei olisi kuulunut sinne. Heillä ei ollut sellaisia ongelmia kuin meillä muilla, se oli heille liian ankara ja vaativa paikka.

Yksi nuori kertoi, että hän oli karannut yhtenä iltana, ja päättänyt että hän ei mene takaisin nuorisokodille, sillä hänen paikkansa se ei ollut. Tämä nuori ei

ole yhteydessä vanhempiin, joten sosiaaliviranomaiset ajoivat hänen asioitaan. Nuorella oli käynyt hyvä tuuri, että hänet avohuollon tukitoimensa päätettiin lakkauttaa.

Itselläni ja yhdellä haastateltavista pois pääseminen tapahtui vanhempien halusta. Koskaan ongelmia minulla ei koulun kanssa ollut, mutta ilmeisesti vanhempani olivat katsooneet, että hän on läksynsä oppinut ja katsotaan miten hän pärjää kotona. Kuitenkin yksi ehto minunkin kotiin pääsyssäni oli. Olisin halunnut Tornioon kouluun, mutta nuorisokodista pääsin pois sillä, että lupauduin menemään kotipaikkakunnalleni lukioon, ja sen ajan asuisin vanhempieni luona. Minulle laitettiin heti tietyt rajat ja ehdot, vaikka minua ei ollut vielä edes kotiutettu.

Missään vaiheessa en kuitenkaan tuntenut, että minua olisi kahlittu kotoa päin, vaan minulle jäi tilaa kasvaa kehittyä nuoreksi aikuiseksi. Minulta ei koskaan vaadittu liikoja, mikä oli hyvä asia. Usea vanhempi näkee omassa lapsessaan omien haaveidensa toteuttajan, ja tätä kautta se toimii vanhemman itsetunnon rakentajana. Kuitenkin tällainen käytös voi haitata nuoren kehitystä. (Aalberg & Siimes 2007, 128-129.)

4.3 Nuorten tulevaisuus ja nyky- päivä

Haastatteluissa kyselin myös nuorilta oliko heillä minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia ennen nuorisokotia. Noin puolet vastasi, että hänellä oli päämääränä vain selviytyä tästä elämävaiheesta, ja päästä normaaliin arkeen kiinni. Tytöillä oli selvästi suunnitelmia jo mietitty enemmän kuin pojilla. He halusivat saada sen unelma ammatin mistä olivat aina haaveilleet ja oman kodin, minkä sitten voi laittaa sen näköiseksi kuin itse haluaa. Pääsee pyörittämään sitä normaalia arkea, ja elämään kuin normaalit ihmiset.

" Ei sitä silloin semmosia miettiny ollenkaan. Sitä vain keskitty siihe, että pääsi nuorisokodista pois. Oon aina eläny hetkessä, ja niin aion tehdä jatkossakin. Ihan typerää minusta elää joidenki suunnitelmien mukaan "

Itse olen aina ollut kova suunnittelemaan elämää, ja on hyvä aina olla jokin tavoite mitä kohti voi pyrkiä. Omat tulevaisuuden suunnitelmani olivat päästä muusikoksi opiskelemaan, mutta huonon teoriapohjani takia en päässyt. Aina oikeastaan tiesin, että Torniossa tulisin asumaan joku päivä, koska siellä asuu minun sukulaiset ja se on muutenkin minulle läheinen paikka. Muilla nuorilla ei ollut mitään tiettyä suunnitelmaa mikä heillä olisi ollut jo pitkän aikaa, vaan heillä oli sen hetkinen tavoite nousta jaloilleen.

Tämänhetkinen tilanne nuorilla onkin jo aivan toinen, ja on hienoa kun huomaa, että nuorilla menee hyvin, kun itse on päässyt sivusta seuraamaan, ja näkemään. Heillä itselläkään ei varmaan silloin 7 vuotta sitten ollut aavistusta, että he olisivat nyt tässä tilanteessa. Voidaan yleisesti sanoa, että kaikista on tullut kunnan kansalaisia ja nuorisokodissa asuminen auttoi heitä ymmärtämään miten elämästä selvitään, ja kunnialla.

Ammatin saaminen oli tällä hetkellä heille tärkeää, ja kolme nuorta opiskelee vielä ammattia. Yksi on valmistunut koulusta, ja on tällä hetkellä työttömänä. Hänen asemansa on todella ihailtava, ja hän on saavuttanut elämässään paljon. Ammatin luettuaan hän löysi tulevan avopuolisonsa, ja asuu tällä hetkellä omassa omakotitalossa, ja hoidettavana kaksi koiraa. Hän itse sanoi myös, että ei olisi ikinä uskonut, että elämän tilanteeni olisi näin hyvä tällä hetkellä. Haastateltava oli sitä mieltä, että jos hän ei olisi käynyt nuorisokodissa, niin hän ei olisi tässä nyt, ja näin onnellinen. Moni muukin nuori sanoi samaa, ja muutamat vielä korostivat sitä, että heitä ei välttämättä olisi enää olemassa. Kaikki nuoret ovat työttömiä, mutta ovat päässeet elämään kiinni, ja ovat ymmärtäneet että kaikki hyvä ei tule itsestään vaan niiden eteen pitää tehdä töitä. He mielellään tekevätkin, sillä nykyistä elämää he eivät vaihtaisi enää entiseen. Itse aion myös hakea mahdollisimman nopeasti töitä, kun valmistun. Nuoret olivat valmiina yrittämään edetä elämässään, ja varsinkin kun ammatin saannista oli kyse. Kaikki halusivat että pääsisivät opiskelemaan, ja saisivat ammatin. Kukaan nuorista ei

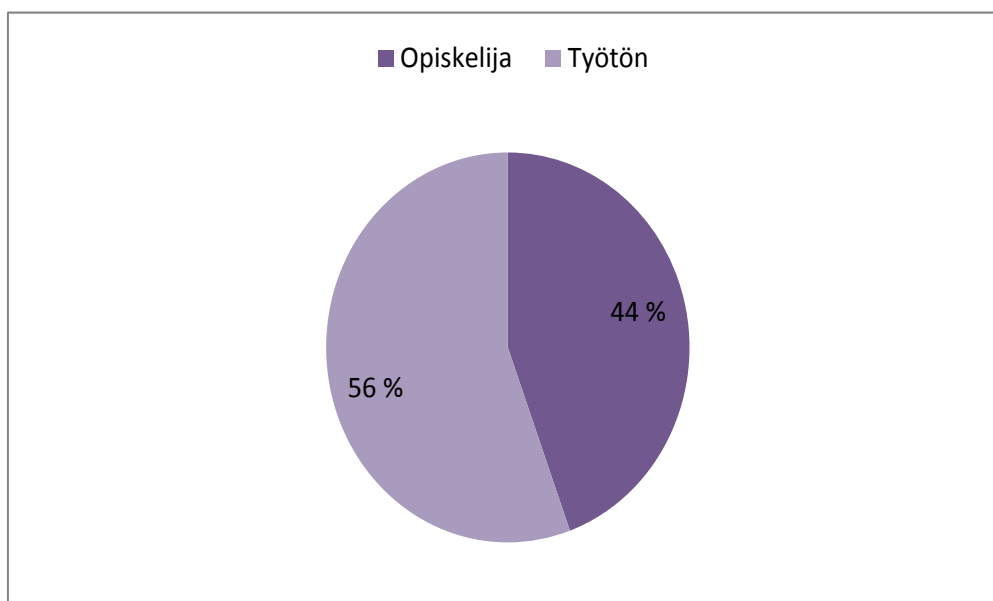
ollut käynyt lukiota, eikä kukaan ollut edes harkinnut sinne menemistä. Yhdellä nuorella on vain peruskoulu pohja, koska oli jättänyt opiskelut kesken. Hän kuitenkin puhui, että ammatti pitäisi saada mutta sen suhteen hänellä ei ollut mitään kiirettä, eikä oikein haluakaan vielä.

" Ei mulla ole ko se peruskoulu vain käyty, ja edellisen ammattitutkinnon suorittamisen jätin kesken ko ei kiinnostanu. Tietenki sitä vois hankkia sen ammatin, mutta sitte ehkä jossain vaiheessa "

Tänä vuonna koko Suomessa perusopetukseen osallistui 540 500 oppilasta, mikä nousi viime vuoteen verrattuna 0,2 %. Ammatilliseen koulutukseen osallistui 55 600 opiskelijaa, ja kaikki oppisopimuksen kautta. Opiskelijoita oli 2 % vähemmän kuin edelliseen vuoteen verrattuna, ja 36 % opiskeli ammatillisiin perustutkintoihin. Heistä 56 % oli naisia. (Tilastokeskus 2013).

Todella moni kertoi, että poikaystävä tai avupuoliso vaikutti heidän elämäänsä positiivisesti eli toisin sanoen pelasti heidät. Heidän tuellaan ja kannustuksillaan nuoret ovat päässeet tavoitteisiinsa, ja ymmärrys siitä että minä ainoastaan olen oman elämäni herra eikä kukaan muu voi tehdä minua onnelliseksi, kuin minä itse. On todella mahtava huomata, että nuoret todellakin ovat ymmärtäneet että ei hyvä olo ja positiiviset asenteet tule itsestään, vaan siihen täytyy olla oma halua. Kaikki nuoret kuitenkin mainitsivat, että heitä eteenpäin pääsemiseen on vaikuttanut perhesuhteet. Useimmilla se oli tyttö/ poikaystävä, mutta ystävien tuella ja läsnäololla oli äärettömän suuri merkitys heidän elämässään.

" Olen hyvin tyytyväinen, että minulla on ammatti käytynä ja se oli sellainen mistä olin aina haaveillut. Tällä hetkellä olen työtön, mikä harmittaa koska ajattelin työllistyväni pian valmistumiseni jälkeen. Kaikki on muuten ihan hyvin, mitä nyt töitä saisi olla enemmän "

Kuvio 2. Työllistyminen

Työllisyystilanne tänä päivänä ei ole mikään helppo, ja on todella ikävää että nuorillakaan ei ole töitä. Osa nuorista haluaisi mennä töihin, mutta kun ei ole tarjolla.

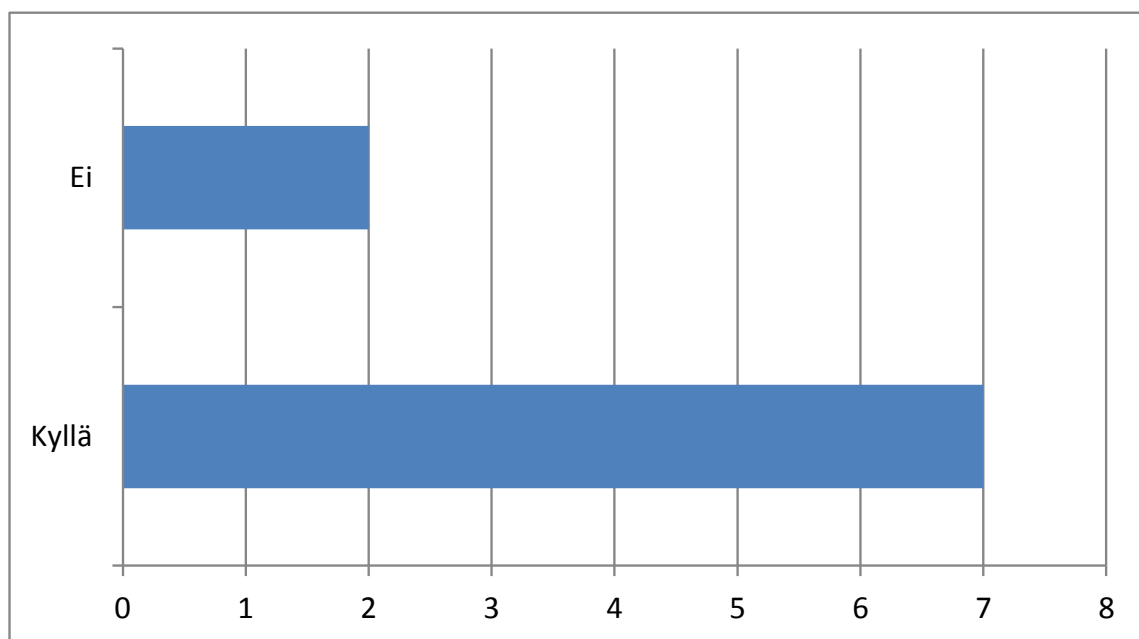
"Nuorisotakuu on vain yksi keino helpottaa nuoren työllistymistä "(Akava.).

Työttömiä oli vuonna 2013 syyskuussa 199 00, ja se on 12 000 tuhatta enemmän verrattuna 2012 vuoteen. (Tilastokeskus 2013.) Työttömien määrä lisääntyy koko ajan vain entistä enemmän, ja totta kai automaattisesti uusien työpaikkojen ja työpaikkojen saaminen entisestään tiukentuu. Kuitenkin ensisijaisesti tuntuu todella huolestuttavalta, kun nuoret ovat käyneet ammatit ja toivovat kovasti pääsevänsä saman tien työmarkkinoille. Kuitenkin he joutuvatkin työttömiksi, ja viettämään päivänsä kotona. Odotellen toiveikkaasti jos olisi jossain vaiheessa mahdollista saada töitä. Kuitenkaan kenellekään nuorelle ei ollut mikään ongelma olla työtön, mutta toivoivat että pääsisivät töihin ihan taloudellisista syistäkin.

" No aikahan sitä tulee tosi pitkäksi, ku ei ole töitä vaan kotona pitää olla päivästä toiseen. Ihan mielellään sitä tekisi jotain, eikä vain kyhnöttäisi neljän seinän sisällä. "

5.4 Laitoshuollon apu

Kysyin haastateltavilta, että miten he kokivat sijaishuollon auttavan, ja mitä merkitystä heille siitä oli. Oliko siitä todellisuudessa apua vai pahensiko se heidän elämän laatuun huomattavasti.

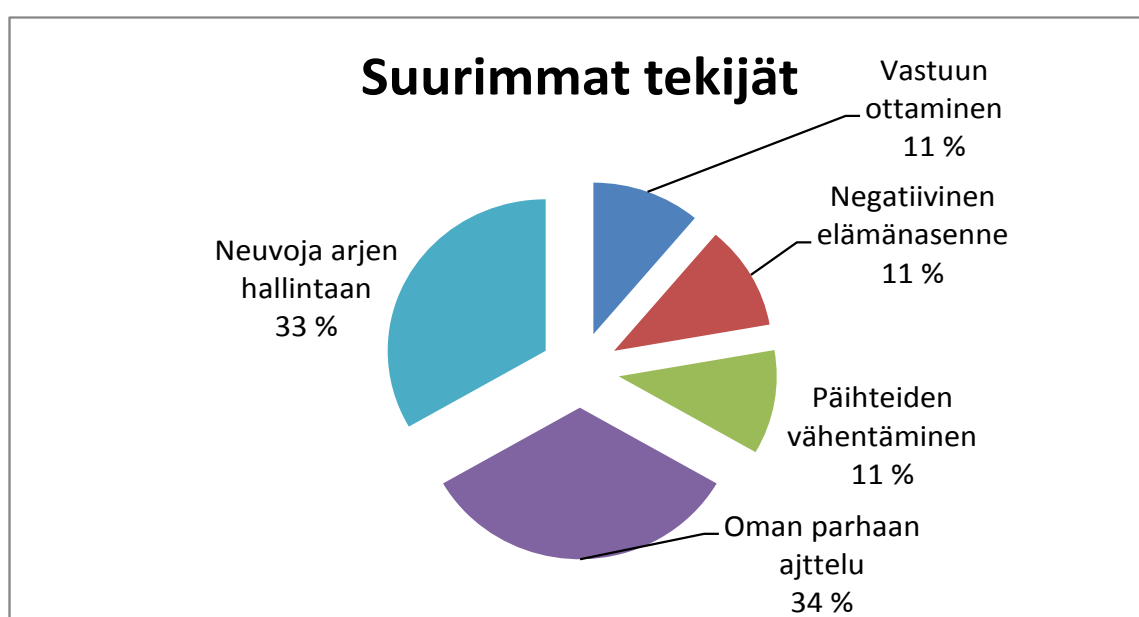

Kuvio 3. Nuoren kokema apu nuorisokodista

Äärettömän hienoa oli kuulla, että seitsemän nuorta sai oikeasti avun nuorisokodista. Kaksi kertoi, ettei siitä ollut mitään hyötyä, ja sinne ei kuuluisi laittaa yhtään nuorta, koska siitä oli vain enemmän haittaa. Kaikilla ei voi olla samantaisia positiivisia kokemuksia, eivätkä kaikki voi kokeakaan että se oli heillä hyvä paikka. Kuitenkin tärkein on se, että suurin osa sai avun, ja koki että ilman sijoitusta heillä menisi tällä hetkellä huomattavasti huonommin. Eräs nuori kertoi, että nuorisokodissa asuminen muutti hänen ajattelutapaansa ihmisiä kohtaan, mutta myös maailmaa kohtaan. Hän näki vanhempansa ihan eri tavalla, ja ymmärsi että miten paljon hän oli aiheuttanut huolia heille aiheuttanut vuosien aikana, ja kuinka itsekin hän oli ollut. Sitä oli pakko aikuistua, ja sen myötä alkoi ottamaan vastuuta enemmän omista teoista, mutta ottamaan myös vastuuta omasta tulevaisuudesta.

Kaksi nuorta kertoi, että nuorisokotiin sijoittamisella ollut mitään hyötyä heidän elämälleen. Toinen heistä kertoi, että nuorisokodista pois pääsyn jälkeen hänen oikeat ongelmansa vasta alkoivat, ja hänen ajattelu tapansa muuttui maailmaa kohtaan, mutta myös auktoriteetteja kohtaan.

" Minusta tuli yhteiskunta kriittisempi ihminen, ja paljon vihaisempi kuin koskaan aikaisemmin. Nykyisin ajattelen hyvin negatiivisesti auktoriteetteja kohtaan, enkä pidä heitä ollenkaan arvossa. "

Kuvio 4. Nuorten kokemat konkreettiset muutokset

Nuorten ajattelu maailmassa tapahtui erityisen konkreettisia muutoksia, ja tässä kuviossa esimerkit. Melkein jokainen nuori sanoi, että he ajattelevat omaa parastaan enemmän, mutta suurimmat syyt olivat muut (ks. taulukko 5). Nuori elää todella vilkasta elämää, ja varhaisnuoruudessa älyllisen toiminnan harjoittaminen muuttaa nuorta todellisuudessa erittäin vähän. (Aalberg & Siimes 2007, 88). Tämän perusteella näiden nuorten ymmärtämisen ja kaikkien hienojen asioiden oivaltaminen ja tajuaminen on mahtavaa. Vaikka nämä asiat eivät nuorta itsessään muuttaisi, mutta heidän ajattelutapansa muuttuu, ja he saavat uuden näkökulman kohdata maailma.

Haastatteluiden pohjalta voidaan todeta, että nuoret saivat avun asuessaan nuorisokodissa. Kaikilla menee nykyisin hyvin, vaikka kaikki eivät pitäneet nuorisokotia hyvänä paikkana. Kahta nuorta lukuun ottamatta, kukaan ei kantanut kaunaa ohjaajille tai nuorisokodille yleensä. Siellä asuessaan nuorten mielipiteisiin vaikutti usea asia. Tällä hetkellä kaikki olivat tyytyväisiä elämäänsä, ja olivat hyvillään kun heidät laitettiin nuorisokotiin silloin aikoinaan.

5 OMA POHDINTA

Minua hieman pelotti ja arvelutti kirjoittaa tällaisesta aiheesta, koska en tiennyt miten onnistuisin löytämään haastateltavat. Omista kertomuksista en ollut ollenkaan huolissani, sillä olen sinut asian kanssa enkä pelkää kertoa tarinaani näin julkisesti vaikka monet sitä aluksi kauhistelivatkin. Loppujen lopuksi löysin haastateltavat, eikä heillekään ollut ongelmaa missään vaiheessa kertoa elämästään minulle niinkin avoimesti. Tiesin alusta asti, että kirjoitus prosessi tulee olemaan hankala, ja tunteita herättävä, mutta se ei haitannut, päinvastoin.

Ennen kuin aloin tekemään opinnäytetyötäni minulla oli mielikuva siitä millaisia tarinoita ja vastauksia tulen saamaan, ja mitkä syyt johtivat siihen että nuoret joutuivat nuorisokotiin, ja mitkä tekijät siihen vaikuttivat. Suoraan sanottuna en ole yllättynyt tuloksista, vaan koen että ymmärrän heitä paremmin, ja nuorisokodissa asuneena ihmisenä tiedän mitkä ne syyt voivat olla sinne joutumiseen. Kaikille ei ole käsitystäkään siitä mitä he ovat kokeneet, ja mitä tuntemuksia heillä on ollut. Tunnen olevani oikeutettu, kun olen saanut tutustua heidän elämäänsä näin henkilökohtaisesti. Kuitenkaan kukaan ihminen ei voi ymmärtää tällaista kokemusta, jos sitä ei ole itse kokenut. Itse osaan hahmottaa tulokset yhteen, ja vertailla niitä, koska minulla on kokonaiskuva kaikesta selvillä jo ennestään.

Itselleni yksi äärimmäisen tärkeä aihe oli se, että saan todistettua, että vaikka vanhemmat aina syyttävät itseään tällaisissa tilanteissa niin se ei kannata. Se ei todellakaan ole heidän vikansa. Omat vanhempani todellakin yrittivät parhaansa, mutta minulle se ei riittänyt enkä arvostanut heidän tekojaan tarpeeksi, että olisin halunnut muuttua. Itseä on aina kaivellut se, että vanhemmat pitävät itseään epäonnistujina, jos heidän täytyy sijoittaa lapsi laitokseen. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä itse arvostan vanhempiani paljon, juuri sen takia että he tekivät sen rohkean ja raskaan päätökseen, kun päättivät sijoittaa minut avuhuollon tukitoimena nuorisokotiin. Kaikki vanhemmat eivät halua eivätkä uskalla edes miettiä tällaista vaihtoehtoa, mutta voin henkilökohtaisesti suositella jos on ongelmia oman nuorensa kanssa. Totta kai se tuntuu vaikealta, ja vanhemmat

kokevat olevansa huonoja, mutta sen takia he sen tekevät, että rakastavat lastaan yli kaiken, ja haluavat vain hänen parastaan.

" Tutkimusten mukaan vanhempien ja lasten välinen hyvä suhde, kannustavuus, auttavaisuus ja innostuneisuus lapsen asioihin sekä perustellut rajat lapsen toiminnalle tukevat tämän myönteistä kehitystä ". (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 112) .

Itse muistan, kuinka etäinen olin omiin vanhempiini, mutta silloin kun meilläkin oli ne hyvät hetket, ja koin todella että vanhemmat arvostavat ja kannustavat minua, niin tunsin itseni paremmaksi ihmiseksi. Vihjeenä vanhemmille, ja kasvattajille että kohdelkaa lastanne kuin haluaisitte itseänne kohdetavan, sillä hänkin on vain ihminen ja erehtyväinen. Kukaan meistä ei ole täydellinen, ja jokainen meistä tekee virheitä. Toiset enemmän kuin toiset, mutta virheistä pyritään oppimaan, ja voin omalla kohdallani todeta että olen oppinut omista virheistäni.

Nuorten haastatteluissa selvisi se mitä hain, eli he eivät syyttäneet vanhempiaan vaan enemmän itseään. Aluksi he vihasivat vanhempiaan, mutta he ymmärsivät mikä oli syynä siihen, että he joutuivat nuorisokotiin. Useammat olivat vanhemmilleen vain kiitollisia, niin kuin olen minäkin.

Perhekoot ovat muuttuneet perheissä, jos verrataan 1980- lukua tähän päivään. Perhekoot ovat muuttuneet, ja tehdään vähemmän lapsia. Lapsien vähyys takasi sen, että lapset saivat vanhemmiltaan enemmän huomiota. Kuitenkin jos lapsia on paljon, ei tämä ole mahdollista mitenkään. Ei ainakaan siinä mielessä, että se olisi tasapuolista. (Saarinen, Ruoppila & Korkiakangas 1991, 211). Nykyisin siinä ei ole mitään järkeä, että ajatellaan sitä voinko tehdä paljon lapsia, koska huomion antaminen kaikkien lasten kesken jäisi vähäiseksi. Älkää vanhemmat ajatelko että teistä ei olisi kasvattamaan suurperhettäkin, sillä se onnistuu. Luotatte vain itseenne, ja teette kaiken minkä voitte. Kukaan ei tule vaatimaan teiltä enempää, vaan te teette kaiken sen minkä voitte.

Toisena tärkeänä aiheena, minkä halusin tuoda esille, että mitä opinnäytetyöstöni on hyötyä. Ensinnäkin tämä on hyvä opas niille jotka ovat hakemassa töihin nuorisokotiin, perhekotiin tai koulukotiin. Opinnäytetyöstäni saa tarkan käsityksen millaista nuorten elämä on ollut, ja mitä tuntemuksia heillä on ollut. Esimerkiksi nuorisokodin työntekijätkin ymmärtäisivät nuoria varmasti paremmin, jos todellisuudessa tietäisivät mitä he ovat ajatelleet kaikesta, ja olisiko kenties laitoshuollon henkilökunnalla mahdollisuuksia parantaa omaa työpanostaan, jotta nuorilla olisi hyvä olla sijoitettuna. Voin lämpimästi suositella tätä esimerkiksi tuleville yhteisöpedagogeille, koska monillakaan ei ole vielä kokemusta laitostyöstä, ja tästä saa käsityksen siitä mitä erilaisia työmenetelmiä voisi tulevaisuudessa käyttää, jos ajatellaan vaikka ehkäisevää nuorisotyötä.

Sosiaaliviranomaisille opinnäytteen lukemisesta olisi äärettömästi hyötyä, jo pelkästään sen kannalta, että he ymmärtäisivät nuorta paremmin, ja näkisivät miten he kokevat sijoituksen. Tällä tavalla mahdollisesti nuoren oloja pystyttäisiin parantamaan, ja auttamaan nuorta hyvinvoinnin osilta. En tiedä miten he voisivat nuorisokoti olojen viihtyvyyteen ja paremmuuteen vaikuttaa, mutta ainakin he ymmärtäisivät mitä nuorisokodissa asuminen on, ja että todellisuudessa se ei ole sitä mitä he luulevat tai yleensä ihmiset luulevat.

Tuloksia vertaillen huomasin, että ne olivat juuri sellaiset, kun olin ajatellutkin. Syyt sijoitukseen olivat päihdeongelmat, ja huono koulumenestys. Vanhempien omalla käytöksellä oli merkitystä nuoren hyvinvointiin, ja käyttäytymiseen. Kuitenkaan nuoret eivät syyttäneet vanhempiaan omista ongelmistaan, eivätkä ajatelleet vanhemmistaan negatiivista nykypäivänä. Ennen nuorisokotiin muuttamista nuorten käyttäytymiseen vaikutti vahva kaveripiiri, ja se aiheutti osalle nuorista ongelmia. Nuorisokodissa asuessaan nuorilla oli positiivisia ajatuksia ohjaajista ja paikasta yleensä, mikä oli yllättävää. Voisi kuvitella, että nuoret olisivat vihaisia tai pettyneitä nuorisokotiin, mutta niin ei ollut. Heillä oli vaikeuksia sopeutua sinne aluksi, mutta muiden nuorten läsnäolo vaikutti positiivisesti nuorisokodin ilmapiiriin.

Kaikilla nuorilla elämä menee erinomaisesti tällä hetkellä. Kukaan ei käyttäydy enää niin kuin, ennen nuorisokotiin joutumista. Kahdella nuorella oli jo perhettäkin, ja sitä myötä heidän elämänsä oli vakautunut. Kaikki nuoret ovat työttömiä, mutta he opiskelevat tai ovat hankkimassa töitä. Yhteenvetona voidaan sanoa,

että nuorisokodissa asumisesta oli nuorille apua. Nuoret uskoivat, että he käyttäytyisivät varmasti vieläkin samalla tavalla, jos eivät olisi joutuneet nuorisokotiin. Ainoastaan kaksi nuorta kertoi, ettei sijoittamisella ollut mitään hyötyä heidän elämälleen, päinvastoin. Hienoa oli kuulla nuorten kertomuksia elämästään, ja siitä miten positiivisena ajatuksia heillä oli. He eivät arkailleet yhtään, kun haastattelin heitä vaan kertoivat hyvin avoimesti. Heille se oli hyvin terapeutti- nen kokemus, kun saivat muistella vanhoja aikoja. Uskon, etteivät he ole käyneet näin yksityiskohtaisesti läpi heidän kokemuksiaan. Itselleni tämä prosessi oli silmiä avaava, ja tunteikas. Opinnäytetyötäni kirjoittaessa kävin itse uudelleen läpi omat kokemukset, ja ajatukset. Kirjoitus vaiheet eivät olleet yksinkertaisia, mutta erittäin antoisia minulle, ja erityisesti nuorille.

LÄHTEET

Aalberg & Siimes 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä : Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Alasuutari, Pertti 2007. Laadullinen tutkimus. Vaajakoski: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Alkula, Pönttiäinen & Ylöstalo 1999. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY: Kirjapainoyksikkö, Juva.

Andersson, Gunvor 1989. Pieni ja poissa kotoa. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Jahnukainen, Markku (toim.) 2012. Lasten erityishuolto- ja opetus Suomessa. Tampere: Vastapaino

Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 14.11.2013.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

KvaliMOTV. Viitattu 14.11.2013.

http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L1_2_2.html

Kyrönlampi - Kylmänen 2010. Lapsen hyvä arki. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Kyrönseppä & Rautiainen 1993. Lapsi Laitoksessa. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.

Laitinen & Hurtig (toim.) 2002. Pahan kosketus. Ihmisyyden ja auttamistyön varjojen välillä. Keuruu : Otavan Kirjapaino Oy.

Lastensuojelun erityisosaamisen keskus 2009. Pinnalla - tarinoita selviytymiseen nuorilta nuorille. Jyväskylä : Kopijyvä

Mahkonen, Sami 2008. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nuorten erityiskasvatuksen mahdollisuudet ja keinot. Tampere : Yliopistopaino-Juvenes Print.

Oikeuslaitos. Viitattu 16.11.2013.

<http://www.oikeus.fi/5879.htm>

Purjo, Timo (toim.) 2008. Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen aikuisuuteen.

Saarinen, Ruoppila & Korkiakangas 1991. Kasvatuspsykologian kysymyksiä. Salpausselän Kirjapaino.

Sevon, Notko (toim.) 2008. Perhesuhteet puntarissa. Tampere : Tammer-paino.

Sosiaaliportti. Viitattu 17.11.2013.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti/>

Sosiaali ja terveysministeriö. Viitattu 13.11.2013.

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu

Suomen mielenterveysseura. Viitattu 17.11.2013.

<http://www.mielenterveysseura.fi/haku?searchterms=mielenterveys+&x=-1212&y=-104>

Terveyskirjasto. Viitattu 14.11.2013.

<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96233.pdf>

THL. Viitattu 15.11.2013.

http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit_fi/lastensuojelun_asiakasmaarat_ja_kustannukset

Tilastokeskus. Viitattu 14.11.2013.

<https://www.tilastokeskus.fi/>

Virsta. Viitattu 14.11.2013.

<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Virtanen, Petri (toim.) 1995. Näkökulmia lastensuojeluun. Helsinki : WSOY.

LIITTEET

Haastattelu kysymykset :

1. Ikä
2. Sukupuoli
3. Minkälainen ihminen olet luonteeltasi ?
4. Minkälaiset perhetaustat ja minkälaiset kaverit ?
5. Miksi jouduit nuorisokotiin. Mitkä tekijät vaikuttivat ?
6. Ennen nuorisokotiin joutumista oliko sinulla itsellä käsitystä siitä, että sinulla menee elämässä huonosti ?
7. Kerro mahdollisimman yksityiskohtaisesti tuntemuksesi siitä, kun jouduit nuorisokotiin ? Mitkä olivat päällimmäiset ajatuksesi ?
8. Miltä nuorisokodissa asuminen tuntui ? Mitä hyviä ja huonoja oli ?
  - Ohjaajat
  - Koulu
  - Vapaa- aika
  - Muut nuoret
  - Perhesuhteet
  - Oma hyvinvointi, henkinen sekä fyysinen
  - Laitos itsessään
9. Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että pääsit pois nuorisokodista/ perhekodista ?
10. Minkälaiset tulevaisuuden suunnitelmat silloin sinulla itsellä oli ?
11. Ovatko suunnitelmat toteutuneet ja miten sinulla menee nyky- päivänä ?
12. Vaikuttiko nuorisokodissa/ perhekodissa asuminen sinun mielipiteisiin ja omaan ajattelu maailmaan ?
13. Minkälaisia vaikutuksia luulet nuorisokodilla/ perhekodilla olevan sinun nykyiseen elämäntilanteeseesi ?
14. Oliko laitokseen joutuminen hyvä vai huono asia sinun elämässä. Oliko siitä apua ?

Kiitos vastauksista !